

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Quæstio I. De Essentia Peccati Actualis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

TRACTATUS THEOLOGICUS

In Primam Secundæ
D. THOMÆ.
De Peccatis.

Ost Tractatum de Actibus humanis, hoc est, post traditas regulas, seu principia, quibus actus humani conformes esse debent, ut sint honesti, ac boni, agere Theologi solent de peccatis, seu disformatibus cum dictis regulis morum: inde de gratia, quæ defectus admissos emendat, & ad meritum (de quo post gratiam disputant) vel inchoandum, vel augendum, unicè juvat. Hoc ordine & nos pergemos. & primò à peccatis incipiemus, ut ab his absoluti, ad gratiam perveniamus: & cum hac ad meritum progrediamur. Agit autem Angelicus de peccatis 1. 2. à quest. 71. usque ad 89. inclusive. Postquam nempe prioribus quæstionibus egit de hominie fine, scilicet beatitudine, & via ad illam, scilicet actionibus moralibus, sapienter pergit ad indicando errores, quibus à via recta deficiimus, hoc est, ad explicanda peccata, quorum expositio quoad quæstiones primarias nunc nostra est scopus. Dixi primarias; plura enim quæstia de eisdem peccatis Theologiae morali expli-canda ex more relinquimus.

DISPUTATIO I.

De Peccato Actuali.

Peccatum, latissimè sumptum, est defectus à regula dirigente ad finem. Est autem triplex, *Nature*, *Artis*, & *Moris*. Primum, seu peccatum nature, est defectus substantiae creatæ à communii naturæ ordine, ac veluti lege: v. g. claudicatio, surditas, cecitas &c. Alterum, sive peccatum artis, est defectus à regulis artis: e. g. sollecitimus respectu Grammaticæ, impeta pictura, vel delineatio respectu pittorie &c. Tertium, seu peccatum moris, aut morale (quod solum nobis considerandum proponitur) est defectus liber à regula morum, seu à lege obligante ad ultimum finem. Et hoc est peccatum propriæ dictum; nam, quando à Rhetoribus auctor sceleris, scelus dicitur: vel quando in S. Scriptura Deuter. 9. v. 21. vitulus aureus; vel ad Rom. 7. v. 13. concupiscentia: vel Isa. 53. v. 12. poena peccati: vel 2. Cor. 5. v. 21. & Osee. 4. v. 8. sacrificium pro peccato, vocatur peccatum, tropica locutio

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. I.

est, de qua hinc non agimus. Dividitur autem peccatum propriæ dictum in *actuale*, *habituale*, & *originale*. Prima hac disputatione de primo, sequentibus duabus de reliquis duobus agemus.

QUESTIO I.

De Essentia Peccati Actualis.

ARTICULUS I.

Quid sit, & quotuplex peccatum actuale.

Dico 1. Peccatum actuale rectè definitur ex S. Augustino, l. 22, contra Faustum c. 27. Factum, vel datum, vel concupitum aliquid contra eternam legem, ita S. Thomas 1. 2. q. 71. a. 6. qui ibidem docet, sufficer auctoritatem S. Augustini, in contrarium: hoc est, ut argumentis, in contrarium alios, prævaleat: communiter etiam reliqui Theologi eandem definitionem admittunt; quamquam enim sit disjunctiva, & forte etiam alias minutias logicas non observet, tamen clarior est definitio, & ad instructionem fidelium valde apta; quia statim distinguit peccata cordis, oris, & operis: convenit etiam omni, & soli, quæ sunt primariae dotes bonæ definitionis. Si quis tamen velit evitare disjunctionem, poterit cum S. Ambrosio l. de Paradiso. c. 8. ac Magistro Sententiarum l. 2. dist. 35. l. posthac Suarez in 1. 2. træt. 5. disp. 1. n. 1. & aliis, peccatum definire, quod sit *Liber transgressio legis Divine*.

Dicitur 1. libera; quia absque libertate non datur peccatum; unde idem prædicatum etiam subauditum debet in definitione S. Augustini, scilicet, dictum, vel factum, vel concupitum liberum. Dicitur 2. *Transgressio legis Divine*; quia, ut iterum suppono ex tract. de actibus humanis. a. n. 176. regula moralitatis est lex eterna DEI, cui, si actus est conformis, est bonus: si autem disformis, est malus, seu peccatum. Ubi nota, actus contrarios legibus humanis, esse etiam contrarios legi Divinæ; quia haec jubet, legibus humanis nos subdi: & ut rectè Suarez loc. cit. sicut nulla est potestas, nisi à DEO, ita nulla lex obligat, nisi in virtute legis Divine. Non tamen ideo leges omnes sunt juris Divini; nam ius Divinum est illud, quod est immediate à DEO latum, aut ex speciali commissione DEI; qualiter non sunt latæ leges, quæ humanæ di-

A

cuntur.

2 Tractatus V. Disputatio I. Questio I. Articulus I.

cuntur. Hæc definitio etiam clara est, omni-que, & soli definito conveniens, adeoque bona.

4. Dividitur jam peccatum actuale com-muniter in peccatum commissionis, & omissionis. Illud est actus liber contra legem prohibentem; istud est omissionis libera actus præcepti contra legem præcipientem: & tale peccatum etiam est omissionis pura libera, quæ est possibilis ex tract. de act. hum. n. 10. Ut autem peccato pura omissionis aptetur definitio Augustini, debet etiam intelligi, non dictum, vel non factum &c. cùm enim contrariorum eadem sit ratio, facile ex dicto, vel facto, intelligitur etiam, non dictum &c. 2. Dividitur in peccatum proprium, quod fit à persona, cui imputatur: & alienum, quod ab alio fit, alteri tamen ob moralem aliquem influxum, vel causalitatem, etiam attribuitur.

Dividitur 3. in peccatum spirituale, & carnale. Istius generis sunt, quæ sensibili carnis delectatione perficiuntur, ut peccata gulae, atque luxuriae: illius generis sunt, quæ animi delectatione perficiuntur, qualia sunt reliqua peccata capitalia. Dum autem Apostolus ad Galat. à v. 19. inter opera carnis etiam recenset ea peccata, quæ alijs spiritualia censentur, latius sumit peccata carnis, pro omnibus iis, quæ, ex naturæ nostræ in Adamo corruptione, pullulare solent.

5. Dividitur ulterius 4. peccatum actuale in peccatum cordis, oris, & operis. Primum in mente, & volitione perficitur: secundum verbis: tertium operibus consummatur. 5. In peccatum ex ignorantia, fragilitate, & malitia. Primum fit, cùm quis ex ignorantia culpabili peccat: secundum, quando ex temptationis, aut passionis vehementia labitur: tertium, quod studiosè, & quia quis vult DEUM offendere, absque ignorantia, & vehementi passione, committitur, estque ex genere suo gravissimum. 6. In peccatum per excessum, & per defectum; cùm enim virtus, e.g. liberalitas, consistat in medio, qui nimis opes effundit, per excessum peccat prodigaliter: qui nimis parcè dat, peccat per defectum avaritiæ.

Dividitur 7. In peccatum contra DEUM, proximum, & seipsum; quamvis enim omne peccatum sit contra DEUM, & ejus offensa, tamen peculiariter peccatum contra DEUM dicitur peccatum illud, quod versatur circa materiam, directè pertinentem ad DEUM. e.g. circa materiam fidei, spei, charitatis, aut religionis &c. cujusmodi sunt peccata contra primam tabulam decalogi, seu tria priora præcepta. Peccatum contra seipsum est, quod est contra bonum proprium. e.g. gula, & luxuria, contra bonum sanitatis, & corporis. Peccatum contra proximum est, quod bono proximi adversatur. e.g. furtum, detractio, homicidium: cujusmodi sunt pleraque contra secundam decalogi tabulam, seu posteriora præcepta. 8. in peccatum mortale, & veniale, de qua divisione fusius infra: modò sufficiat dixisse, illud mortem animæ, hoc est, damnationem æternam afferre: non item secundum, cujus venia facilior est. Plures divisiones dari possent: sed facilis ad captum, & pro memoria, hinc inde, pro occasione plures explicabuntur.

6. Ob. 1. S. Paulus ad Rom. 2. v. 12. ait, Quicunque enim sine lege peccaverunt, sine lege peri-

bunt: ergo etiam peccari potest sine lege, adeoque non omne peccatum est contra legem. Resp. dist. conf. peccari potest sine lege Judaica, de qua ibi loquitur Apostolus, conc. conseq. sine omni legi naturali, vel Divina, neg. conseq. Responsio firmatur ex ipso Apostolo ibidem v. 14. dicente, quod gentes sine lege, sibi ipsi sint lex: ergo non sunt prolsus sine omni legi. Per hoc ratiōnē, ut recte Viva in propositione, 2. ab Alexander VIII. damnatam de peccato Philosophico n. 10. ait, non intelligit Apostolus, ipsam rationalem esse legem strictè talē, se regulam primam morum; cùm neminem suanatura obligare possit: (de qua re aliquantò plura, tr. de act. hum. à n. 177.) sed tantum S. Paulus vult dicere, quod habeant in se aliquid per modum legis, scilicet lumen naturæ rationalis, quod ad modum legis dirigit, & quid lex jubeat, ostendit.

7. Ob. 2. Multa dicuntur ideo prohibita; quia mala: non verò dicuntur mala; quia prohibita: ergo non omne peccatum est contra legem: vel certè hoc prædicatum non est primarium, respectu cuiusque peccati. Confir. Peccatum veniale, ut multi docent in tractat. de incarnat. non est offensa DEI: ergo non est contra legem: atqui tamen est peccatum strictè dictum: ergo non omne peccatum est contra legem DEI. Resp. nego conseq. quia, modò sint prohibita, sicut sunt omnia peccata, jam sunt contra legem. An autem hoc prædicatum omnino primarium sit, an non, imprimis est minutia logica, non valde curanda: dein dici potest, esse prædicatum primarium, saltem respectu hujus tractatū Theologici, qui maximè, & primario considerat in peccato, rationem oppositionis cum lege Divina, in qua fundatur ratio offensæ. Ulterius, etiam illa, quæ dicuntur prohibita; quia mala, antecedenter ad legem DEI tantum sunt peccamina radicaliter, formaliter autem talia redduntur per legem DEI. vide tract. de act. hum. à n. 179.

8. Ad confirm. respondet Suarez in 1. 2. tract. 5. disp. 1. sec. 1. n. 2. peccatum veniale eodem modo esse contra legem, sicut est peccatum: neutrum autem esse simpliciter, sed tantum secundum quid: & moraliter loquendo, esse tantum analogiè peccatum: quod etiam docet D. Thomas. 1. 2. q. 88. a. 1. ad 1. Idem 3. p. q. 88. a. 2. ad 2. ait, veniale non esse contra DEUM, sed præter ipsum. Idem docet Tannerus tom. 2. disp. 4. de peccatis. q. 5. dub. 2. n. 49. Suarez. in 1. 2. tract. 1. disp. 2. sec. 5. n. 7. & citat pro hac opinione Cajetanum & Vegam. Bellarminus tom. 4. contro. 2. l. 1. c. 11. ait, veniale non esse perfectè, & simpliciter peccatum, sed imperfectè, & secundum quid.

Addit Suarez cit. loc. n. 8, non esse quidem propriè dictam analogiam, inter peccatum mortale, & veniale; quia peccatum veniale, independenter ab omni respectu (sine quo tamen non datur analogia stricta) ad mortale, habet inherentem sibi aliquem defectum ordinis debiti ad ultimum finem: attamen, quia hic defectus maximè ponderatur in moralibus, quatenus est dispositio ad mortale: itemque veniale tale denominatur; quia non habet malitiam tantam, quam mortale, loquendo moraliter, & theologicè, hac denominatio est analoga. Ulterius ait eodem n. 8. Scripturam raro, nomine peccati simpliciter dicti, comprehendere peccata

Quid sit, & quotuplex peccatum actuale.

peccata venialia. Si hoc tibi non placet, dist. confiq. peccatum veniale non est contra legem strictè dictam om. cons. non est contra legem latius dictam, neg. cons. omitto dein pro nunc subsumptum. & sub priori distinctione conc. vel neg. ultimam conseq. Dici ergo potest, non omne, quod est contra legem DEI leviter obligantem, vel tantum contra legem ejusdem latius sumptum, esse etiam offendam DEI strictè dictam.

9. Ob. 3. Possibile est peccatum essentialiter impunibile: sed hoc non est contra legem: ergo. prob. min. quod est contra legem, subiacet poena: sed peccatum impunibile non subiacet poena: ergo. Resp. 1. om. ma. neg. min. ad prob. dist. ma. nisi essentialiter supponat liberam determinationem DEI ad non puniendum, conc. ma. securus neg. ma. & dist. sic mi. neg. cons. ita ii, qui majorem admittunt. Alii probabilius negant, tale peccatum esse possibile, sicut negatur possibile peccatum essentialiter irremissible; peccatum enim essentialiter impunibile tunc fieri debet, si DEUS revelasset Petro, se nullum deinceps ejus peccatum puniturum, & Petrus, hac revelatione, fretus peccaret: tunc enim (ajunt quidam) peccatum essentialiter supponeret illam revelationem Divinam, qua stante Petrus puni non posset; quia alias revelatio reddetur falsa, quod impossibile est.

Sed probabilius, etiam in hoc casu, peccatum illud non essentialiter praesupperoret illam revelationem verè talem; nam, si Petrus, deceptus à dæmonie, judicaret firmiter, eam revelationem sibi factam esse, idem numero peccatum committeret, ac tunc, quando revera facta esset; nec enim volutio habet essentiali respectum ad hanc cognitionem determinatè sumptuam, sed tantum ad aliquam indeterminatè sumptuam, & quoad motivum, vel modum repräsentandi &c. aequalē: præsertim volutio naturalis, qualis est peccaminosa, non habet respectum, vel connexionem essentiali cum cognitione, seu revelatione supernaturali: & sic etiam respondi solet in tract. de pénit. ad objectionem de peccato essentialiter irremissiblem.

10. Ob. 4. Qui agit contra conscientiam etroneam, e.g. qui putat se obligari ad mentiendum, ut liberet à periculo proximum, & non mentitur, peccat: at non peccat contra legem Divinam: ergo datur peccatum, quod non est contra legem Divinam: ma. est communis, & certa. mi. prob. DEUS non præcipit per legem suam mendacium: ergo. Resp. neg. mi. ad prob. dist. ant. DEUS non præcipit mendacium directè, & per se, conc. ant. non præcipit indirectè, & per accidens. neg. ant. & cons. DEUS præcipit, ut non agamus contra id, ad quod etiam per errorem putamus, nos esse ab ipso obligatos; quia ita agere jam esset virtualiter negligere, & postponere voluntatem DEI.

Quando ergo, in eo casu, quis per errorem putat, se obligari ad mentiendum, DEUS indirectè, & per accidens, præcipit mendacium. Nec propterea DEUS est causa per se, sed tantum causa per accidens, & quidem tantum materialis peccati, quod non repugnat. Nec propterea etiam præcipit aliquid prohibitum; quia, ut Rhodes ait, res non est formaliter prohibita, nisi ut agnita mala: quia objectum non specificat actum, prout est in se, sed prout est in intellectu, ut ha-

bet Angelicus. 1. 2. q. 19. a. 5. in corp. plura vide tract. de virt. Theol. disp. 2. q. 1. a. 4. a. 72. ubi etiam tractatur, an talis mendacium, vel similis talis actus ex conscientia etronea factus, sit bonus, & meritorius.

11. Ob. 5. Lex etiam DEI, e.g. Mosaica, sive per Moylen promulgata, non est æterna; nec enim est ab æterno, nec erit in æternum; quia jam cessavit: & multa peccata sunt contra illam: ergo non omnia sunt contra legem æternam DEI. Confir. Promulgatio legis non est æterna: sed hæc est de essentia legis: ergo essentia legis, seu lex non est æterna: ergo peccata non sunt contra legem æternam. Resp. 1. om. ant. neg. cons. quia sunt saltem contra legem DEI æternam, ut ita dicam, reflexam, quæ præcipit servari legem Moysis, pro illo tempore. Resp. 2. neg. ant. quia jam ab æterno in mente DEI lex extitit.

Ad confirm. In hac quæstione, suo modo de nomine, seu quid intelligatur per legem, standum est auctoritate Theologorum, qui communiter admittunt, legem æternam DEI cum S. Augustino l. 1. de lib. arb. c. 6. & S. Thoma l. 2. q. 91. a. 1. in corp. unde, si promulgatio est de essentia legis, non tantum humanæ, sed etiam Divinæ, non debet ea ab æterno percipi: & talis promulgatio jam datur ab æterno; sic enim habet Angelicus art. modo cit. ad 2. Dicendum, quod promulgatio fit, & verbo, & scripto: & utroque modo lex æterna habet promulgationem ex parte DEI promulgantis; quia & Verbum Divinum est æternum, & scriptura libri vite est æterna: sed ex parte creature audientis, aut insipientis, non potest esse promulgatio æterna: & juxta hæc dicta, in forma neg. ma. Alii negant mi. dicuntque, promulgationem ad summum esse de essentia legis actu obligantis, non autem ipsis, in se præcisè spectata, quæ, præsertim si à DEO sit, cuius potestas est prorsus independens à populo, jam habeat totam essentiam ante promulgationem; quanquam ante promulgationem non obliget: promulgari autem postea legem Divinam positivam per revelationem, legem verò naturalem per dictamen conscientiæ.

12. Ob. 6. DEUS non necessariò prohibet omne, etiam intrinsecè malum: ergo neque peccatum: ergo hoc non est necessariò contra prohibitionem, seu præceptum DEI. prob. ant. DEUS non amat necessariò bonum creatum: ergo nec odit, nec prohibet necessariò malum creatum: Confirm. DEUS potest dispensare in præceptis naturalibus secundæ ratiæ: ergo potest ea præcepta non imponere: ergo etiam potest objecta intrinsecè mala, præceptis illis contraria, non prohibere. Resp. dist. ant. DEUS non prohibet necessariò necessitate absoluta. conc. ant. ex suppositione, quod creatures rationales produixerit. neg. antec. & conseq. ad prob. om. ant. neg. cons. Cùm DEUS sit essentialiter sanctus, & optimus gubernator, spectat ad ipsum essentialiter, ut, quod radicaliter saltem, peccaminosum, turpe, ac inhomustum est, prohibeat, & ab eo subditos rationales avertat, ut lumine naturæ notum videtur: certè alias videretur manca esse ejus gubernatio: at non spectat ad ipsum, ut omne prorsus bonum extrinsecum sibi procuret, maxime, cùm

4 Tractatus V. Disputatio Questio I. Articulus II.

jam virtualiter, & eminenter, in sua essentia omnia contineat.

Ad confit. Resp. cum pluribus aliis. neg. ant. Non potest DEUS propriè dispensare, sed tantum addere, vel demere, circumstantiam, qua addita, vel dempta, id, quod prius fuerat malum, non amplius tale est: unde recte Layman lib. 5. tract. 10. parte 3. c. 6. n. 9. ait, quasdam actiones esse ita malas, ut inseparabilis omnino malitia sit, e. g. mendacium, blasphemia, &c. quæ nullis circumstantiis possunt coherestari: alias autem esse ita malas, ut, vel ratione circumstantiarum, vel ex alia causa, malitia separari possit. e. g. cædes innocentis tantum est mala, si fiat absque legitimo jure, aut potestate: quam tamen DEUS potest dare, utpote supremus dominus vitæ, & mortis: quare, si DEUS daret potestam occidendi innocentem, non dispensaret propriè in quinto præcepto; sed sua voluntate, & concessione potestatis, faceret, ut, quod alias continetur sub materia illius præcepti, non amplius contineatur, adeoque licet fiat. Dispensatio autem propriè dicta foret, si manente materia, vel re eadem, tamen aliquis eximeretur præcepto.

Ob. 7. Peccatum pure Philosophicum, non est contra legem: ergo definitio peccati non convenit omni, adeoque non est bona. Respondi facile potest. om. antec. dist. cons. definitio peccati non convenit omni peccato Theologicè tali, de quo hic maximè queritur. neg. ant. alteri peccato, de quo hic non agitur. om. ant. & neg. cons. sufficit enim bonitati definitionis, à Theologis datae, quod conveniat omni peccato, in consideratione Theologica accepto.

ARTICULUS II.

Quid sit, & an detur Peccatum Philosophicum.

13. **S**atisfactum, data modò responsione, omnino esset objectioni: attamen, quia hac quæstio ante annos quadriginta, & aliquot, scilicet anno 1686. famosa esse coepit, & anno 1690. 24. Augusti ab Alexandro VIII. proscriptæ sunt duas propositiones, quarum una agit de peccato Philosophico, opera pretium videretur, etiam de isto paulò pluribus agere.

Propositiones autem damnatae sunt istæ: Prima. Bonitas objectiva consistit in convenientia objecti cum natura rationali: formalis verò in conformitate actus cum regula morum. Ad hoc sufficit, ut actus moralis tendat in finem ultimam, interpretative. Hunc homo non tenetur amare, neque in principio, neque in decursu vitæ sue moralis. Secunda: Peccatum Philosophicum, seu morale, est actus humanus, inconveniens naturæ rationali, & recte rationi. Theologicum verò, & mortale est transgressio libera Divinæ legis. Philosophicum quantumvis grave, in illo, qui DEUM vel ignorat, vel de DEO actu non cogitat, est grave peccatum, sed non est offensa DEI, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam DEI, neque eternam pénam dignum.

Ex his propositionibus secunda dicebatur excerpta ex Thesibus Divione propositis: at Vi-

va Trutine Theol. p. 3. ubi sub initium de his duabus propositionibus agit, num. 3. probat, in ea propositione secunda, dum ad S. Sedem deferretur, suisse aliquid per invidiam muratum. Occasione autem hujus damnationis orta est, vel saltem magis ventilari coepit, inter recentiores quæstio duplex, scilicet. 1. Quid sit peccatum Philosophicum, prout distinguitur à Theologico, vel qua sit ejus definitio. 2. An sit possibile, vel impossibile: pro quarum resolutione.

14. Dico 1. Definitio peccati pure Philosophici in ipsa propositione secunda damnata recte exhibetur: scilicet quod sit actus humanus inconvenientis naturæ rationali, & recte rationi: intellige soli; si enim disconveniret etiam legi Divinæ, & esset ejus transgressio, jam etiam esset peccatum Theologicè tale. Neque hæc prima pars propositionis illius damnata est damnata: sicut non est damnata pars altera ejusdem, continens definitionem peccati Theologici, quod sit transgressio libera Divinæ legis: qua verissima est.

Sicut etiam non est damnata illa pars propositionis damnatae primæ, qua dicitur: Formaliter bonitas consistit in conformitate actus cum regula morum: quod communiter omnes tradunt: sed in prima illa propositione damnatum potissimum illud est, quod ultimò dicebatur, scilicet non teneri hominem ad amandum DEUM in principio, vel decursu vita. Et utique facile potest contingere, ut in propositione, vel formaliter, vel æquivalenter copulativa, una pars sit vera, altera falsa. Ceterè definitio illa peccati Philosophici, seu in consideratione Philosophica accepti, indicatur a S. Thoma 1. 2. q. 71. a. 6. ad 5. his verbis: Dicendum, quod à Theologis consideratur peccatum præcipue, secundum quod est offensa contra DEUM; à Philosopho autem morali, secundum quod contrariatur rationi.

Hoc autem peccatum, pure Philosophicum, dari non potest, quin detur ignorantia, vel oblivio DEI; si quis enim de DEO cogitet, & quidem de eo, ut prohibente illud, quod in his circumstantiis ipse cogitans facit, jam peccatum Theologicum committit; nam, dum cogitans, DEUM actus sui conscienti, peccat, advertit utique, se facere aliquid contrarium voluntati DEI, omne malum morale improbanis, & prohibentis: consequenter talis actio est avercio à DEO, & conversio ad creaturam, quæ secum assert per identitatem peccatum Theologicum. Ex his oritur jam quæstio secunda, an nempe actus aliquis humanus, moraliter malus, fieri possit, cum tali ignorantia inculpabili DEI, & sic dari peccatum pure Philosophicum. Igitur 15. Dico 2. Peccatum pure Philosophicum non est possibile: ita defacto communissime omnes. Prob. Quicunque peccat formaliter, seu cum morali advertentia ad culpam, non tantum advertit, se agere aliquid quomodounque indecens, seu erubescendum, quale e. g. etiam foret, si quis, à prædonibus spoliatus omnibus vestibus, deberet incedere nudus: sed cognoscit, se agere aliquid culpabile, seu prohibitum: atqui hoc non potest agnoscere, quin agnoscat DEUM: ergo, ma. videtur non posse

Quid sit, & quan detur peccatum philosophicum.

posse negari; alias enim non posset dari discrimen, inter erubescientiam dignam compassione, & dignam reprehensione: seu inter ortam ex inculpabili causa, & ortam ex libero culpabili defectu. minor prob. Qui agnoscit aliquid prohibitum, debet agnoscere aliquem prohibentem: atqui nullum potest agnoscere prohibentem, nisi agnoscat DEUM: ergo debet hunc agnoscere. ma. est clara.

Prob. etiam min. Nihil potest esse prohibitum sub culpa, nisi sit, vel actus internus, vel certè complexum ex actu interno, & externo: atquinon potest agnoscere, vel intelligi, prohibens actu internum, vel complexum ex actu interno, & externo, nisi agnoscatur DEUS: ergo. ma. iterum non potest negari; nam licet fors aliqui putaverint, actus pure internos, se solis non esse peccata, tamen nemo judicavit, aut iudicat, solum actum externum, sine interna volitione libera, esse culpam, vel peccatum; cùmque ratio culpæ, vel unicè, vel potissimum, stet in actu interno, debet vel maximè iste esse prohibitus, & ut talis apprehendi. prob. jam min. Non potest intelligi actus internus prohibitus, nisi intelligatur DEUS, vel immediate, vel mediate saltem prohibens: quia, vel nemo aliis potest actu internum præcipere, aut prohibere: vel certè nemo id potest, qui non intelligatur, habere potestatem prohibendi à DEO, sicut e. g. habet Ecclesia: ergo.

16. Prob. ant. Si aliquis præter DEUM, & eos, qui ab ipso habent potestatem, posset agnoscere prohibens actu peccaminorum, & consequenter actu internum, esset natura rationalis: sed hæc non potest agnoscere prohibens tam actum: ergo. ma. admittitur ab adversariis (si qui sunt) & eruit ex ipsa definitione peccati Philosophici. min. prob. Vel intelligitur natura rationalis individua ipsius peccantis: & hæc, cùm non sit superior sui ipsius, non potest sibi ipsi aliquid prohibere, vel certè potest in præcepto facile secum dispensare: vel intelligitur natura rationalis ut sic, seu in communi, & quidem creata (nam DEUS supponitur non cogitari) & hæc, cùm nihil sit à parte rei, sed tantum existat in intellectu, non potest reverè obligare.

Vel intelligitur per naturam rationalem collectio omnium naturarum rationalium existentium (non existentes, cùm nihil sint, utique obligare non possunt) & nec ista potest prohibere effaciter actus internos; quia non potest eos scire, consequenter neque de iis judicare, neque ab iis abstergere, neque eos punire; nam facile possunt celari; atque adeò inutilis, frustranea, atque etiam rationi naturali disformis esset ista prohibito: & consequenter non datur. Confirmatur. Talis collectio naturarum rationalium plurimos actus, etiam externos, non posset scire: & multò minus posset scire, an sint coniuncti cum actibus internis, qui externos redundunt malos: adeoque neque de iis possit judicare, vel eos punire. Imò talis collectio etiam non veler communiter tales actus punire, vel etiam plurimos eorum prohibere; cùm multa ex ea collectione naturæ essent malæ, & cuperent multa licita, quæ tamen sunt culpabilia.

Vel intelligitur tandem unum tantum indi-

viduum, ex illa collectione, distinctum à peccante, e. g. superior creatus: & contra hunc pugnant exdem fermè rationes; quia scilicet neque posset scire, nec dijudicare, nec punire, universaliter actus malos, præsertim internos. Adeò, quod quis agnoscendo actionem tantum prohibitam ab aliquo superiore creato (cùm hic non sit infallibilis regula) nondum eam agnoscat ut culpabilem, vel reprehensibilem; quia posset à tali superiore bonum prohiberi, & malum præcipi. Quare deberet prius, vel agnoscere alia potestas infallibilis, adeoque Divina: vel certè deberet ille superior apprehendi ut imperans conformia naturæ rationali universalis, adeoque ultimato iterum deberet recurri ad naturam rationalem universalem, quem recursum jam suprà insufficientem ostendimus.

17. Nec dicas, recurri posse ad aliquam partem collectionis universalis, seu ad particularem aliquam communitatem individuorum rationalium; nam contra est: hæc communitas non esset potestas infallibilis; posset enim aliquid præcipere, vel prohibere, in bonum suum particolare, opositum bono communii totius naturæ, adeoque male. Si autem dicas, debere eam præcipere conformia roti naturæ, iterum recurris ad naturam universalem, tanquam mensuram honesti, & iterum impugnaris superioribus argumentis. Tandem, minor illa luperior probari potest iisdem fermè argumentis, quibus in tract. de actibus humanis à n. 176. probavimus, primam regulam morum necessariò statuendam esse legem æternam DEI.

18. Collige ex dictis, quod, et si omittatur, possibilem esse, ad breve tempus, invincibilem ignorantiam DEI, ea tamen non sit possibilis tunc, quando quis formaliter peccat; quia tunc eo ipso DEUM aliquo modo agnoscere debet. Vincibilis autem ignorantia DEI omnimoda omnino impossibilis est; cùm enim hæc ignorantia vincibilis sit peccatum, & hoc dari non possit sine aliqua notitia DEI, sequitur clare, ad eam ignorantiam requiri aliquam DEI notitiam, consequenter ipsam ignorantiam non esse omnimodam. Dico *omnimodam*; quia utique potest dari aliquamdiu vincibili, & invincibili ignorantia DEI, non omnimoda, seu tantum quoad aliqua prædicata, magis explicita, e. g. ignorantia immensitatis, immutabilitatis, Trinitatis &c. Imò quoad aliqua prædicata latet DEUS adhuc etiam doctos, qui disputant de iis ipsis, an debent DEO attribui, an non.

Dixi etiam, DEUM aliquo modo debere agnoscere; quia sufficit ad peccatum, ut agnoscar, sub ratione confusa legis æternæ, vel supremi legislatoris: que notitia non absit à peccante, qui eo ipso, quod rem prohibitam agnoscat, agnoscit, saltem exercitè, & implicitè, quamvis remisè, legem, vel legislatorem prohibentem, ut scilicet quemadmodum ait La Croix l. 5. à n. 55. cytharizans actu cognoscit regulas artis, quamvis non reflexè de iis cogitet; & sicut sacerdos, peccans contra castitatem, exercitè cognoscit, se esse voto adstrictum.

19. Quæres I. An hæc impossibilitas peccati philosophici sit metaphysica, vel moralis. Resp. aliquos, quos vide citatos apud Vivarium. Theol. p. 3. n. 4. existimasse, peccatum phi-

loso-

6 Tractatus V. Disputatio I. Questio I. Articulus II.

Iosophilum tantum moraliter esse impossibile, eoquod non omnino implicet casus, quo aliquis tantum agnoscat, actionem esse contrariam naturae rationali, non vero alteri superiori legi, quamvis, ut ait, id defacto nunquam fiat, eoquod homo peccans, exercite, & implicite saltet, vel confusè, agnoscat legem Divinam. Mihil tamen cum communiori (ut testatur Viva loco modò citato n. 3.) videretur verosimilius, esse metaphysicam impossibilitatem, quam & ipse Viva ibidem videtur defendere.

Ratio est; quia non potest videri prohibitum aliquid à sola natura rationali, ut jam ostensum: ergo, quando res appetit ut prohibita, & culpabilis (quod neceps est ad hoc, ut appareat esse peccatum, vel culpa) debet, saltet exercite, & implicite, aut confusè, apparere ut contraria legi Divinae, adeoque DEO, ut jam explicatum. Et hinc videtur mihi etiam metaphysicam impossibilis omnimoda ignorantia DEI pro eo casu, quo quis peccat, seu aliquid facit, quod omnino absolute prohibitum, & culpabile judicat.

Licet autem peccans non semper agnoscat actionem suam immediate in se prohibitam à lege Divina, sed e. g. ab homine: tamen sicut is, qui aliquid committit, immediatè à lege Ecclesiastica prohibitum, agnoscat, idem, saltet mediare, prohibitum esse à DEO, sic etiam talis, agnoscent rem ut immediatè prohibitam ab homine, simul tamen satis agnoscit, eandem ut mediare prohibitam ab altiori lege, ut patet ex dictis.

Si finges casum, quo aliquis rudes ponatur existimare, aliquem hominem sibi imperantem etiam scire actus internos, & habere potentiam eos puniendi, ita, ut nullus ejus vim effugere villa ratione possit, respondeo, vel talis existimat, eum hominem habere à se eam scientiam, & potentiam, vel ab alio: si dicatur secundum, debet agnoscere, saltet confusè, illum alium, hoc est, DEUM penetrantem secreta cordium, & omnipotentem vindicem: si vero primum, tunc hunc ipsum hominem sua opinione faciet DEUM: sicut antiqui gentiles coluerunt multos tales DEOS. Certè talis jam agnoscit supremam potestatem, & infinitam scientiam prohibentem, adeoque sufficienter agnoscit DEUM, licet dein in eo graviter erret, quod putet, eam potestem residere in homine.

Sic nemo dicet, olim gentiles non peccasse formaliter, & Theologicè, quando putarunt, se aliquid facere contrarium voluntati Iovis; eoquod rati, eum esse omnipotentem, ac supremum legislatorem, contra hunc ipsum egent, quamvis eundem male cum Jove identificarent. Et licet gentiles tantum agnoverint DEUM ut authorem naturae, non autem ut authorem gratiae, tamen graviter peccarunt, sive gehennam dignos reddiderunt. Unde dici non potest, requiri ad peccatum Theologicum, cognitionem DEI ut authoris supernaturalis; alias gentes nunquam Theologicè peccassent, quod est falsum.

Accedit, quod in hac providentia (de qua potissimum loquimur) non videatur DEUS permittere, ut homo invincibiliter DEUM ignoret, quando peccat; cum lumen rationis cuilibet inderit, quod juxta SS. Patres, cuique ratione

utenti, facilimè, & primò, DEUM ostendit, perserit, cùm aliquid prohibitum facere tentat, quando DEUS vel maximè vult, ab eo ipsum absterre. Addendum adhuc: si quos casus, tanquam metaphysicè, non autem moraliter possibles, adversarii ponunt, hi, vel moraliter etiam possibles sunt, vel etiam metaphysicè implicant; quia rudes homines, inter barbaros in sylvis entriti, sunt innumerii: &, si potest unus ratione utens habere talen ignorantiā DEI, ac peccatum philosophicum facere, non est ratio, quare non plures, aut pluries, idem possint patrare: nisi dicatur, DEUM id in hac providentia non permettere, quod re ipsa est dicere, in hac providentia peccatum philosophicum impossibile esse. Grati autem diceretur, DEUM quidem non posse, aut velie tale peccatum sèpius permettere, posse tamen rarissimè; nam, si potest, aut vult aliquando, debet afferri positiva ratio, cur non sèpius; alias, sicut potest, & vult peccata Theologica sèpius permittere, etiam potest sèpius permittere philosophica.

20. Quæres 2. Qua de causa propositio hæc de peccato philosophico damnata sit. Resp. 1. Non est modo damnata sententia eorum, qui tantum in sensu conditionato dixerunt, quod, si peccatum philosophicum poneretur, illud non esset peccatum mortale, nec DEI offensa; at enim Pontifex, doctrinam, quam damnat, de novo erupere: atqui sententia illa conditionata fuit jam satis antiqua tempore Alexandri VIII. cum eam teste La Croix l. 5. n. 57. jam docuerit Gerson, Curiel, Suarez, Lessius, Lugo, Gonet, & alii: imò ita sentire videtur ipse S. Thomas 2. 2. q. 20. a. 3. in corp. ajens: Si posset esse conversio ad bonum commutabile sine averseione à DEO, quamvis esset inordinata, non esset peccatum mortale: atqui non datur averseionis à DEO moralis, que suo modo est ejusdem contemptus, quando hic nullo modo cognoscitur. Itaque ex alio capite, & primario quidem, ut recte obseruat La Croix modò citatus n. 58. damnata est propositio illa, & justissimè quidem; quia, ut iacet, non facit distinctionem, inter ignorantiam, & inadvertentiam ad DEUM, vincibilem, & invincibilem, & de utraque aequaliter intelligi potest: multò minus hæc propositio indicat, aut supponit, impossibilem esse ignorantiam DEI vincibilem, sed potius videtur ansam dare judicandi, eam possibilem esse: est autem certum, quod ignorantia, vel incognititia, aut inadvertentia ad DEUM, si vincibilis sit, non excusat ab offensa DEI, & reatu pœnae æternæ, actionem graviter naturæ rationali oppositam. Et hæc est causa damnationis primaria.

21. Fortè etiam Pontifici displacebit, quod propositio, prout iacet, abstrahat à sensu conditionato, & absoluто, à possibiliitate, & existentia peccati philosophici, adeoque legenti ingeneri possit opinionem, quasi talia peccata frequenter dari possint (nam non magis conditionate loquitur de peccato philosophico, quam de Theologico, quod frequens est) consequenter det occasionem hominibus, excusandi sua peccata, tanquam purè philosophica, per ignorantiam, vel potius per inadvertentiam ad DEUM: qua ratione posset præbere scandalum, seu occasionem peccandi, id est, abutendi hac opinio-

Quid sit, & an detur peccatum philosophicum.

ne ad excusandas excusationes in peccatis. Psal.
140. v. 4.

Dixi: *Propositio, prout jacet*; nam, ut Viva
trutin. Theol. p. 3. n. 3. ait, Theses Divisionen-
ses, adjunctis praesertim scriptis Professoris, clarè
ostendunt, propositionem tantum in sensu con-
ditione proponitam fuisse. Addit etiam La
Croix l. 5. n. 58. propositionem idè quoque dam-
natum fuisse; quia negat, peccatum philosophi-
cum esse offendam DEI; cum tamen sit offensa
materialis. Sed rectè quidam ingeniosus recen-
tor dubitat, an Pontifex ad talēm quæstionem
vocabulariam attenderit.

22. Objicit quidam contra nostram proba-
tionem, mendacium e. g. esse naturæ Divinæ
disponum, eique moraliter malum, neque tamen
esse à lege superioris, sed ab ipsa natura, DEO
prohibitus, adeoque intelligi posse, quod aliquid
per ipsam naturam rationalem, absque altiore le-
gislatore prohibitum sit. Sed respondeatur, in DEO
non opus esse lege superioris; cum dari non pos-
sit, & sufficere mendacium ejus voluntati ne-
cessariò dispositionum esse; cum per hoc ipsum ei
mendacium reddatur metaphysicè impossibile,
nec ipse in hoc secum dispensare possit: at non
ita res se habet in natura rationali creata, cui
mendacium, vel aliud peccatum, non redditur
eoipso impossibile, quod ejus voluntati rationali
contrarium sit; præterquam enim, quod hæc
voluntas creata non sit regula omnis honesti, &
boni (sicut est Divina) in super contra se ipsam po-
tentagere, & secum, si non altiori potestate ligetur,
facile dispensare. Alia, quæ hic objici possent, vel
sunt soluta in *tr. de DEO. n. 17.* quando actum de
ignorantia DEI: vel in *tr. de actibus humanis,*
n. 174. quando de prima regula morum: vel
tandem facile solvuntur ex dictis hucusque in
probatione, & declaratione nostræ sententiaz.

ARTICULUS III.

In quo stet formalis malitia
peccati.

23. Controversia hæc celebris est inter
auctores, sed speculativa, & in
ordine ad praxin parum faciens,
Ad ejus intelligentiam notandum 1. Duplex da-
tur privatio, *physica*, & *logica*. Illa est ne-
gatio pura formæ in subiecto capaci, seu negatio
formæ aliquo modo debite subiecto, e. g. *cœci-
tas* in homine. Altera etiam vocatur *privatio*
secundum dici, & est aliquid positivum, sed tamen
explicatur per terminum negativum, & ratione
sui excludit aliam formam, vel quasi formam,
cujus dicitur esse privatio, e. g. *indivisio*, quæ est
positivum quid, scilicet ipsa realiter unitas rei,
vel unio partium ejus inter se: explicatur tar-
men per vocem negativam, ut patet: excludit
autem divisionem, quæ est forma, vel quasi for-
ma denominans divisum. Dixi *quasi forma*,
quia, cum divisio sit negatio unionis, non est
propriæ forma.

Aliud exemplum est *irrationalitas*, quæ est
quasi *irrationalitas*, seu *non rationalitas*, & est
realiter quid positivum, scilicet ipsum animal;
at explicatur per terminum negativum; exclu-

dit autem formam positivam, seu rationalitatem.
Talis etiam est *claudicatio*, seu incessus curvus,
excludens ratione sui gressum rectum. Vocari
etiam potest hæc privatio *radicalis*, quatenus
suo modo causat, vel infert privationem, seu ne-
gationem formalem.

24. Notandum 2. Ad peccatum formale
non requiritur tantum actus qualiscunque, sed
liber; absque libertate enim non datur pecca-
tum formale; unde in sententia (quam in *tr. de actibus hum.*, à num. 126. amplexus sum) do-
cente, libertatem non esse actui essentialē, &
intrinsecam, sed extrinsecam, & constitui per
actum primum proximum liberum, non potest
malitia peccati formalis, saltem adæquatè, stare
in positivo; nam libertas, eam malitiam consti-
tuens, involvit negationem impedimentorum
&c. quæ consequenter etiam constituit malitiam,
quidditativè, seu adæquatè sumptam: quanquam
in ea etiam sententia dici possit, malitiam de-
nominativè sumptam, stare in positivo; quia
malitia denominativè sumpta, seu id, quod dicitur
malum, est ipse actus secundus, non vero
actus primus &c.

Sed hic addendum, auctores, dum quæ-
runt, an malitia formalis peccati stet in positivo,
vel negativo, seu privativo, non quærere, an
stet in negationibus illis, quæ requiruntur ad
actum primum, vel ad denominationem actus
liberi, sed potius quærere, an stet in privatio-
ne, præsupponente totum actum liberum, & ex
hoc resultante, vel hunc subsequente, quatenus
scilicet, posito actu libero, materialiter, ut ajunt,
peccaminoso, resultat, vel sequitur privatio ho-
nestatis, rectitudinis, vel conformitatis cum le-
ge, quam debet habere vel actus, vel voluntas;
& ob ejus defectum datur actus malus.

Dixi: *vel actus, vel voluntas*; hæc enim;
cum sit capax actus honesti, utique potest ha-
bere privationem, ejus: item actus in se indif-
ferens ad hoc, ut fiat in circumstantiis, bonum, vel
malum ipsum redditibus, e. g. præcepti, vel
prohibitionis, potest etiam habere privationem
honestatis: at vero, si actus sit intrinsecè ma-
lus, e. g. odium DEI, non est capax honestatis;
adeoque neque privationis ejusdem: sed tan-
tum est capax pura negationis, nisi cum Go-
neto tom. 3. *tr. 5. disp. 3. a. 1. num. 9.* Tan-
tero tom. 2. *disp. 2. quest. 5. dub. 2. num. 36.*
dicas, actum, secundum communem rationem
genericam consideratum, e. g. præcisè ut actum
voluntatis, seu odium, posse dici privatum ho-
nestate, vel rectitudine, quatenus actus odii,
genericè sumptus, tendere potest in aliud objec-
tum, & sic esse honestus; ferme sicut Logici
dicunt, operationem intellectus ut sic posse fieri
rectam, vel irrectam.

25. Notandum 3. Si possibilis est pura
omissio libera peccaminosa, qualèm admisi *tr. de actibus hum.* num. 110. 112. & seq. tunc ejus ma-
litia, saltem denominativè accepta (quidditativè
enim accepta involvit actum primum proximum,
qui multa positiva complectitur) stat in pura
negatione: quæ quidem non potest esse priva-
tio propriæ dicta, respectu ipsius omissionis; nam
hæc, etiam in genere sumpta, non est capax for-
mae propriæ talis (quidquid sit, an capax sit ali-
cujus honestatis qualiscunque moralis, & impu-
tabilis)

tabilis ad laudem, vel meritum, de quo videatur Arriaga tom. 4. tract. de merito disp. 53. sec. 2. & Ripalda tom. 1. de ente supernaturali l. 3. disp. 70.) sed tantum potest esse privatio propriæ dicta respectu voluntatis, qua per eam omissionem privatur actus tunc præcepto; si enim actus præceptus non esset, omissione peccaminosa non foret.

26. Notandum 4. Questio hæc in eo versatur, an privatio illa subsequens, de qua n. 24, debet dici tota, vel partialis malitia formalis peccati: vel an sit tantum aliquid connexum, & consequens, ipsa vero malitia stet in prædictato positivo, sive in actu ipso libero, qui legi opponitur. In qua tamen quæstione videtur tanquam certum supponi debere, quod actus liber malus sit saltem pars materialis peccati: item, quod ratione sui excludat rectitudinem, vel honestatem sibi oppositam, & sic sit causâ privatio.

Variæ jam sunt sententiae, quas vide apud Haunoldum l. 2. tract. 2. c. 1. contr. 4. q. 1. & Tannerum tomo 2. disp. 2. q. 5. dubio 2. Oviedo in 1. 2. tract. 4. contr. 5. punto. 1. qui auctor pundo. 6. multis explicare contendit mentem P. Vasquezii in 1. 2. disp. 95. c. 10. ubi peccati malitia in relatione rationis collocare videtur: per quam, si (ut videtur) aliud non intelligat, quâm denominationem extrinsecam, nobis oppositus non est.

27. Dico. Malitia formalis peccati commissionis stat in ipso actu libero legi opposito, & non in privatione consequente, vel resultantie, ita Oviedo loco n. preced. citato. punto 7. & reipsa Vasquez, ut ostendit idem Oviedo punto. 6. Haunoldus, loc. n. prec. citato q. 3. qui insuper citat Cajetanum, Medinam, Angles, Zumel, Perez, Casalium, Arragonium, Curiel, Conink, Lefsius, Comptonum, & alios. Cum autem in mea sententia actus liber, ut talis, sit concretum, ex ipso actu secundo vitali voluntatis in recto, & ex actu primo libero, sive omnibus principiis ad libertatem requisitis, constitutum, addendum est, quod malitia peccati commissionis in recto, seu denominative accepta, dicat ipsum actum vitalem, qui denominatur malus: si autem malitia sumatur quidditative, seu secundum rectum, & obliquos, tunc dicat non tantum actum vitalem, sed etiam reliqua omnia sequitata ad totum concretum.

Ubi insuper noto, non omne, quod constituit aliquod concretum, vel aliquam denominationem, posse etiam recipere eandem illam denominationem; nam multa constituunt libertatem, qua non sunt libera, e. g. cognitio, habitus. &c. & pariter etiam constituunt aliqua malitiam adæquate sumptum, qua non sunt mala, e. g. lex prohibens constituit actum malum, seu prohibitum; cum tamen ipsa, nec sit mala, nec prohibita: quibus in casibus dicuntur ista denominare per contrarietatem, de qua re ago tr. de virt. Theol. disp. 1. q. 1. a. 2. n. 14. Ex quo etiam inferitur, non omnia, qua constituant actum peccaminosum, quidditative, vel adæquate sumptum, displicere DEO, vel ab eo puniri, sed ea tantum, qua constituant actum malum denominative sumptum.

Hæc præmittenda duxi, ut intelligatur, quo

sensu deinceps locuti simus, quando loquimur de actu libero malo: nempe, quando dicemus, malitiam consistere in hoc actu, intelligendi sumus ordinariæ de actu, & malitia, denominative sumptis.

28. Probatur jam conclusio 1. auctoritate, S. Augustinus l. de duabus animabus contra Manicheos c. 11. definiens peccatum bis sic scribit: Peccatum est voluntas retinendi, vel consequendi, quod iustitia vetat, & unde liberum est abstine. Rursus l. de perfectione iustitiae contra Caesarium c. 2. ratione. 4. concedit Coelestio, peccatum dici, & esse actum, qui vitari potuit. item l. 22. contra Faustum c. 27. ait peccatum esse, dictum, vel factum &c. Quia omnia significant, rationem peccati in eo stare, quod sit actus positivus contrarius iustitiae. S. Damascen. l. 4. de fide c. 21. ait: Vitium enim non substantia aliqua, neque substantie proprietas, sed accidens, per vitium autem non intelligitur à Patribus habitus, sed sepius actus, ut debent fateri adversarii; nam plures textus, quos contra nos adducunt, includunt hunc terminum, quem ipsi explicant de vitio actuali.

De mente S. Thomæ ait Oviedo in 1. 2. tr. 4. contr. 6. punct. 8. num. 83. se nihil velle definire. Vasquez in 1. 2. disp. 95. c. 13. ait, fuisse ambiguum: & fatetur etiam Granado in 1. 2. contr. 6. tract. 1. disp. 1. sec. 1. n. 6. esse controversiam. Certè non videtur minus nobis faverre, quâm adversariis; nam 1. 2. q. 19. a. 1. in corp. & alibi sepius ait: Bonum, & malum, sunt per se differentiae actus voluntatis: atqui differentia debet identificari generi: ergo bonitas, vel malitia debet identificari actui voluntatis. Rursus l. 3. contra gentiles c. 9. ait: Nec malum, secundum quod est differentia specifica in genere moralium, importat aliquid, quod sit secundum essentiam suam malum: sed aliquid, quod secundum se est bonum, malum autem homini. Et 1. p. q. 48. a. 1. ad 1. ait: Malum, quod est differentia in moralibus, est quoddam bonum, adjunctum privationi: atqui pura negatio non est bona in se. vide Haunoldum l. 2. tract. 2. n. 429. Addit autem Oviedo loc. cit. punct. 7. num. 77. pro hac sententia stare omnes Patres, & Scholasticos, qui dicunt, malitiam dicere oppositionem ad dictamen rationis, vel, quod idem videtur esse, ad legem eternam.

29. Probatur conclusio. 2. ratione. Malitia moralis nihil est aliud, quâm contrarietas, vel disformitas, aut oppositio actus cum regulis morum, seu lege Divina: sed hæc stat in ipso actu, & non in privatione consequente: ergo, maj. videtur innegabilis, & probatur à pari. Falsitas, vel malitia intellectualis judicii, nihil est aliud, quâm contrarietas, vel disformitas aucti cum objecto: rursus malitia picturæ stat in disformitate cum regulis artis pictoris: item malitia definitionis, vel syllogismi, stat in oppositione cum regulis Logicæ: ergo etiam malitia moralis stat in disformitate cum regulis morum.

Prob. etiam min. Posito actu e. g. odii DEI, vel eius carnium die jejunii, & posita simul lege prohibente, absque intellecta ulla privatione subsequente, intelligitur jam oppositio, vel disformitas cum lege, sicut scilicet vitiositas syllogismi

In quo stet formalis malitia peccati.

9

gili, vel absurditas picturæ, intelligitur præcisè positis ipsis, & legibus artium contrariis: ergo. Certè si, sive per possibile, sive per impossibile, darentur simul amor DEI, & odium (quo casu utique non daretur privatio, in qua adversarii volunt consilere malitiam) tamen odium DEI esset vitiosum, & malum: sicut quando in Christo Domino simul fuit summum gaudium, & summa tristitia, eti si tristitia non traxerit post se privationem gaudii, tamen fuit molesta, & dolorosa.

30. Prob. conclusio 3. Non potest malitia universaliter stare in privatione, quæ respiciat voluntatem, neque in privatione, quæ respiciat ipsum actum (de quo vide dicta n. 24.) atqui in una harum deberet malitia stare: ergo. min. est clara. prob. 1. pars majoris. quando committitur peccatum contra præceptum pure negativum, quod sapientiè fit, tunc non datur privatio respectu voluntatis: sed malitia peccati commissionis tunc datur, quando agitur contra præceptum pure negativum: ergo. min. claret exponenti terminos.

Prob. ma. Quando præceptum est purè negativum, e. g. non furandi, non odio habendi DEUM, &c. ad id implendum non requiritur actus positivus, sed sufficit omni actus, & impetratur hoc præceptum etiam à dormiente: ergo voluntas tunc non exigit actum positivum: atqui privatio non datur, nisi quando aliquid spoliatur aliquo, quod exigit, sive cuius est capax, non quomodo cuncte, sed cum aliquo jure, vel debito naturali, aut morali; neque enim dicitur quilibet gregarius pati privationem divitiarum imperatoris, neque animal irrationale privationem gloriae coelestis: ergo in eo casu non patitur voluntas privationem ullius actus; quia tunc ei non debetur actus ullus, sed tantum negatio actus mali, seu furti &c. quod vel maximè verum est, quando ponitur possibilis pura omissione libera, quam in tract. de act. hum. n. 10. adstrinximus. Quodsi etiam ista possibilis non esset, tamen sufficeret voluntati pro eo casu ad impediendum peccatum omissione necessaria, quaque tandem ex causa hæc datur.

Si tamen ulterius contendas, & dicas, ex eo, quod voluntas libera omittere purè non possit, rectè inferri, quod in casu præcepti negativi obligantis, voluntas patiatur privationem aliqui actus, incompossibilis cum actu peccaminoso, debebis in primis probare impossibilitatem puræ omissionis liberæ: 2. debebis ostendere, quam privationem patiatur voluntas in casu omissionis necessaria. 3. debebis admittere, quod, cum actus peccaminosus impediri possit per infinitos actus, seu bonos, seu indifferentes, debebis, inquam eo casu admittere, quod malitia peccati stet in privatione omnium istorum actuum; quia, si voluntas non privaretur omnibus, non peccaret; hoc autem est incredibile, &, qui vellet hoc asserere, deberet id planè rationibus efficacibus probare.

31. Prob. jam 2. pars majoris superius posita, scilicet, quod privatio illanom possit afficer ipsum actum. Sapientiè actus est intrinsecè, sive ex essentia sua malus, e. g. odium DEI, mendacium &c. ergo non est capax bonitatis: ergo non potest habere privationem bonitatis.

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. I,

tatis, seu honestatis, ut est clarum. Nec dicas cum Goneto, & Tannero locis citatis num. 24. a- Etum talen in genere acceptum esse indifferente, & consequenter secundum gradum genericum esse capacem bonitatis, adeoque etiam privationis; hoc enim ipsa est dicere, actum, non quidem realiter, sed tantum præcisè sumptum, esse capacem bonitatis, seu honestatis: sive, alius actum, qui cum hoc quoad genus conveniat, non autem hunc ipsum actum intrinsecè malum, posse esse honestum; unde hic etiam non potest esse privatus rectitudine in sensu physico, sed ad summum in aliquo sensu præcisivo, & metaphysico: consequenter neque datur privatio physica, sed tantum aliqua metaphysica, sive per conceptum: quatione etiam leo potest dici privatus ratiocinatione; quia leo genericè acceptus, sive ut animal, potest conjungi cum rationalitate, & ratiocinatione: quis autem dicat, malitiam formalem peccati stare in privatione tantum metaphysica?

32. Nec dicas iterum cum Goneto tom. 3. tract. 3. disp. 3. n. 11. actum genericè acceptum habere saltem debitum morale ex lege, ut habeat bonitatem, quale debitum non habet e. g. leo, ut habeat rationalitatem; nam contra est: leges non scribuntur actibus, sed voluntatibus: multo minus scribuntur actibus tantum genericè sumptis, qui à parte rei dari non possunt. Deinde leges non præcipiunt aliquid impossibile: est autem omnino impossibile, ut actus intrinsecè malus habeat bonitatem morale, unde nec talis actus haber debitum morale ad habendam honestatem, consequenter nec privationem inde ortam, nisi ad summum aliquam metaphysicam per conceptum, in qua state non potest malitia formalis peccati. Confirm. Malitia e. g. odii DEI est major, quam tantum privatio actus alterius indifferenter, vel etiam boni, excludens illud odium: ergo malitia odii non potest stare in ea tantum privatione: ant. est clarum; utique enim pejus est, DEUM positivè odiisse, quam tantum non amare, vel non exercere alium actum.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

33. O B. 1. SS. Patres sapientiè dicunt, malitiam esse nihil, malum non existere, privare bono &c. ergo juxta SS. Patres malitia consistit in privatione. Ad hanc objectionem variè respondetur: & sanè id fieri debet; cum etiam textus SS. Patrum variū sint, & varia intendant. Longum nimis foret, eos omnes asserere: videri possunt apud Vasquez in 1. 2. disp. 95. c. 4. & 11. Aliqui, imò multi textus SS. Patrum tantum volunt, malitiam esse nihil substantiale; agunt enim contra Manichæos, qui volebant, alias substantias esse absolute malas; hinc SS. Patres dixerunt, malum esse nihil, sive non habere essentiam, seu substantiam. Sicut autem SS. Patres per naturam intelligebant substantiam, ita per existere simpliciter sumptum, intelligebant existere substantialiter: quo in sensu, ut adverbit Haunoldus l. 2. tr. 2. n. 434. proprietas

B

tates

tates non dicuntur existere, sed inesse. Sic etiam SS. Patres per rem quandoque non intelligunt quidlibet distinctum à pura negatione, sed ens substantiale: ita Augustinus *l. de perfectione justitiae contra Celestium c. 2. ratiocinatione. 4.* distinguit inter actum, & rem, additumque, peccatum quidem actum dicitur esse, non rem.

34. Econtra aliquando SS. Patres, dum dicunt, aliquid esse nihil, intelligent in sensu moralis: & sic peccatum erit nihil moraliter; quia nihil conductus ad ultimum finem. Sic S. Paulus *Cor. 8. v. 4.* ait: *Scimus, quia nihil est idolum in mundo: & in hoc sensu S. Augustinus tr. 1. in Joannem longè post medium in illa verba Joan. 1. v. 3. Sine ipso factum est nihil.* ait: Peccatum quidem non per ipsum factum est: & manifestum est; quia peccatum nihil est: & nihil sunt homines, cum peccant. Et idolum non per Verbum factum est... & scriptum est: *scimus, quia nihil est idolum.* Certe non in sensu physico, nihil est idolum, aut nihil sunt homines peccantes, sed tantum in sensu aliquo moralis. Ethac ratione putamus explicari posse SS. Patres Haunoldus, Comptonus, & alii.

Secundò, adhuc aliter responderi potest cum Vasquez *in l. 2. disp. 95. c. 11. n. 55.* scilicet, SS. Patres peccatum explicasse, non formaliter in se ipso, sed radicaliter in suo effectu, vel quasi effectu, quem post se trahit, quique est privatio: Roboratur hæc responsio ex eo, quod SS. Patres, explicantes peccatum per privationem, per hanc intelligent sèpius privationem gratia, & iustitia habitualis, quæ est potius effectus: & in hoc sensu etiam plerique dicunt, peccatum esse recessum, vel defectionem à DEO, vide Vasquez loc. cit. n. 57.

35. Tandem expeditius potest responderi cum Haunoldo *l. 2. tr. 2. n. 433.* SS. PP. non attendisse ad subtletates has scholasticas, nec voluisse intelligi de privatione physica formalis, sed de logica, aut radicali, quam explicavimus *n. 23.* unde peccati malitia juxta eos stabit in privatione rectitudinis, seu honestatis logica, qualis etiam est ipse actus positivus, qui ratione sui insert, vel post se trahit, negationem rectitudinis, vel honestatis actualis: & sic intelligi possunt textus, quibus dicitur, malum privare bono. In forma dist. ant. SS. Patres dicunt, malitiam nihil esse substantiale, conc. ant. dicunt, nihil esse accidentalē, subdist. moraliter, conc. physice, neg. ant. & conseq.

Vel respondeo. 2. om. ant. dist. conseq. malitia peccati consistit in privatione logica, conc. cons. in privatione physica neg. con. videatur Oviedo *in l. 2. tract. 4. controv. 5. punct. 8. num. 80.* & 81. Nec refert, quod SS. Patres aliquando dicant, malum, vel peccatum nihil esse, quam privationem; nam vel tantum volunt indicare inevitabilem connectionem inter peccatum, & consequentem privationem, vel negationem honestatis: vel loquuntur moraliter: sicut sape solemus dicere: *Hic homo nihil est, quam colluvies vittorum: hac res nihil est aliud, quam tua pernicies,* &c.

36. Ob. 2. Potest ostendti, quod etiam malitia peccati, contra præceptum pure negativum, stet in privatione, seu negatione alicuius positivi, concernentis voluntatem: ergo probatio

nostra tertia, num. 30. allata, est nulla prob. ant. potest dici, quod illa malitia e. g. odio DEI, stet in privatione negationis odii ut præcepta: sed hæc negatio ut præcepta, est aliquid positivum; quia pro parte involvit ipsum præceptum: ergo. Resp. neg. antec. ad probat. dist. maj. potest dici, quod malitia stet in privatione negationis ut præcepta, denominative sumptæ, conc. maj. negationis ut præcepta, quiditativæ sumptæ, neg. maj. & dist. si min. neg. conseq. Malitia non potest stare in privatione negationis ut præcepta, adquæsumptæ; alias deberet dari privatio, seu negatio ipsius præcepti, quo casu, nec actus amplius foret prohibitus, nec negatio præcepta: qua ratione tolleretur peccatum, & ejus malitia.

Unde malitia tantum stare potest in privatione, seu exclusione negationis, denominative accepta, sive negationis, quæ præcepta est, non quæ præcepta. Sic autem est pura negatio, nec quidquam positivum involvit. Adde, quod præceptum etiam naturale (nam hoc est voluntatis DEI obligans, & non dictamen conscientie; istud enim tantum est illius applicatio, vel aliquando promulgatio) quod præceptum, inquam, naturale, sit purè extrinsecum voluntati: adeoque etiam ejus privatio, vel negatio, non affiat voluntatem; quia non privat eam bono debito.

37. Ob. 3. Posset dici cum Cardinali de Lugo apud Haunoldum *l. 2. tract. 2. num. 47.* malitiam actus peccaminosi stare in carentia perfectionis, vel honestatis, non quidem possibilis actui peccaminosè elicito, e. g. odio DEI (nam huic non est possibilis honestas) sed possibilis alteri actui, e. g. actui charitatis: seu, potest dici, malitiam actus peccaminosi stare in negatione identitatis cum actibus bonis, vel faltem non malis, quam negationem habet actus malus: ergo potest explicari, quomodo malitia dicta stet in negatione, vel privatione, prob. ant. quodlibet ens est imperfectum; quia caret perfectione majori, non quidem sibi possibili, sed alteri: e. g. homo est imperfectus; quia caret perfectione Angelis: ergo.

Relp. hæc sententia re ipsa est Goneti, de qua *n. 24.* nec adstruit privationem physicam in actu, sed tantum metaphysicam; unde neg. ant. ad prob. conc. antec. neg. conseq. Aliud est imperfectum tantum physicè, aliud imperfectum moraliter, & culpabiliter. Imperfectio physica potest stare in aliquo prædicato necessario: at imperfectio moralis, & culpabilis, debet stare in aliquo, quod voluntas libere potuit ponere, vel omittere; non enim datur culpa sine libertate. Jam vero illam identitatem actus mali cum perfectionibus actus boni, non potuit voluntas ponere; quia est impossibilis: sed nec potuit voluntas impetrare illam negationem identitatis; quia est necessaria; hinc neutra potest reddere voluntatem culpabilem: sed hæc tantum redditur culpabilis ex eo, quod actum hunc malum liberè posuerit, vel privationem actus, aut honestatis oppositæ, liberè non impediverit: non autem ex eo, quod posito jam actu positivo, non posuerit eam identitatem, vel non impediverit eam negationem: unde malitia stat, vel in eo actu, vel in illa privatione oppositæ honestatis: non

non autem stat in secundo (si sermo sit de peccato commissionis) ut probatum: ergo stat in primo.

38. Ob. 4. Debet dici cum Antonio Perez, quod omnem actum liberum praecedat pura omissione libera, qua incompossibilis sit cum omni alio actu positivo, impediente actum illum liberum. e.g. hunc actum: *volo mentiri*: praecedit omissione libera pura omnis actus alterius positivi, v.g. actus charitatis, aded intensi, ut incompossibilis sit etiam cum veniali mendacio: vel omissione libera alterius actus, quo dicere: *no lo mentiri*. &c. & in hac pura omissione libera debet dici, quod stet malitia peccati: ergo stabit malitia in negativo, seu privativo. prob. ant. si hoc non dicatur, debet dici, quod DEUS sit auctor malitiae peccati, eamque amet; quia DEUS est auctor omnis entitatis positiva, eamque amat. Et sane iste Theologus, qui vocatur Doctor mirabilis, dicit, DEUM amare ipsam entitatem actus odii Divini; cum in se bona sit, & malitiam omnem, in prævia omissione libera resideniem supponat.

39. Resp. neg. ant. ad prob. neg. ant. de quo plura art. seq. Nec vera est, quam Perez tradit, definitio entis in genere, scilicet: *Ens est, quod est prudenter amabile*: certè S. Thomas. 1. p. q. s. a. 6. ad 2. ait: *Dicuntur tamen illa proprie delectabilia, quae nullam habent altam rationem appetibilitatis, nisi delectationem, cum aliquando sint noxia, & inbone*ta. En bonum, adeoque ens, non prudenter amabile. Ulterius contra hanc Perezii opinionem est, quod eodem modo experiar me habere circa libertatem, quando liberè dico: *volo orare*: quām, quando dico: *volo mentiri*: & tamen libertas formalis actus boni stat in ipso actu bono, ut fatetur adversarius: ergo etiam libertas actus mali stat in ipso actu mali. Quamvis autem absolute possibilis sit pura omissione libera, omnino tamen gratis, & contra communem autoritatem dicitur, eam dari ante omnem actum liberum malum.

40. Obj. 5. Actus idē est malus; quia causal privationem actus debiti: ergo privatio est magis mala. Resp. neg. ant. nam sepe non causat talen privationem, e.g. odium DEI non causat privationem actus debiti; cum sepe nullus sit debitus, maximè, si possibilis sit pura omissione libera, ut dictum n. 30. Quod si etiam semper aliquis in iis circumstantiis debitus esset, ut transmisimus eodem num. 30, tamen non propter privationem, sed propter seipsum, malus esset actus odii DEI, malitia distincta à malitia privationis: imò si, sive per possibile, sive per impossibile, congerentur in eodem subiecto, actus e.g. odii DEI, & aliis actus, ex sua natura cum illo odio incompossibilis, & consequenter non daretur privatio illa, tamen odium DEI esset malum, & homo propter illud reprehensibilis, ut dictum n. 29. Accedit, quod privatio actus tantum indifferentis, incompossibilis cum odio DEI, non sit tam mala, quām malum est ipsum odium: consequenter non possit odium tantum idē esse malum; quia causat eam privationem.

41. Obj. 6. Ens ut ens est bonum: ergo malitia non potest esse ens, seu actus positivus.

prob. conf. alias ens quā bonum esset malum: hoc implicat: ergo. Confirm. Bonum quatenus bonum, est amabile: ergo quatenus bonum non est malum: sed ens quatenus ens, est quatenus bonum: ergo ens quatenus ens, non potest esse malum, & adhuc minis potest esse formalis malitia. Resp. dist. antec. Ens ut ens debet esse bonum physicum. conc. ant. bonum morale, neg. ant. & conf. Actus positivus malus est tamen bonum physicum, sive est ens, habens unam ex tribus bonitatibus, honestatis, utilitatis, delectabilitatis, scilicet ultimam.

Ad prob. dist. ma. ens quā bonum physicum esset malum physique, hoc est, esset distinctum ab omni bonitate etiam delectabili. neg. ma. quā bonum physicum esset malum moraliter, hoc est, in honestum, & prudenter non amabile. conc. ma. & dist. sic min. neg. conf. Ubi nota, per *malum physicum*, seu, ut alii loquuntur, *absolutum*, aut, ut Gonet loquitur, *simpli- ter dictum*, hic intelligi illud, quod est distinctum ab omni triplici bonitate, adeoque est pura negatio: quanquam alias non raro per *malum physicum* intelligatur id, quod moraliter est bonum, sed tamen affligit, vel dolorem causat: & sic poena inferni dicuntur sapientia malum physicum, quoniam sunt honestas, & à DEO intentae.

Ad confirmationem dist. ant. bonum morale, quatenus moraliter bonum, est amabile, conc. ant. bonum physicum, quatenus physique bonum. subdist. est amabile, semper prudenter. neg. ant. est amabile, vel prudenter, vel imprudenter. conc. antec. & neg. conseq. quia etiam quod non est bonum moraliter, tamen est imprudenter amabile. Distinguuo etiam subsumptum. ens quatenus ens, est quatenus bonum physique. om. est quatenus bonum morale. neg. subsumptum, & consequentiam. Adde, quod, sicut bona physica, e.g. voluptas illicita, non sunt prudenter amabilia, ita mala physica, sive sunt puræ negationes, sive entia positiva, sunt sapientia prudenter amabilia, & in hoc sensu moralia bona negantur. Sic moraliter honestas, amabilis est poena ob delictum justè instata, quae est positivum malum physicum: item carentia peccati, quae est physica negatio, & malum aliquo modo physicum.

42. Ob. 7. Ens morale etiam est bonum morale: sed juxta nos malitia peccati, si stat in actu positivo, est ens morale: ergo etiam est bonum morale: hoc est in terminis falsum: ergo, prob. maj. ex S. Thoma. 1. 2. q. 18. a. 1. in corp. dicente, *Omnis actio, in quantum habet aliquid de esse, in tantum habet de bonitate*. Similia habet. 1. p. q. s. a. 3. ad 2. ergo. Confirm. Omne ens physicum est bonum physicum: ergo omne ens morale etiam est bonum morale.

Resp. neg. mai. ad prob. neg. conf. S. Thamas loquitur de ente physico, & bonitate physica, quam habet etiam ens morale, si simul sit ens physicum; nam aliquando, saltem ab aliquibus, dicuntur etiam ea, quae non sunt, existere moraliter, & in hoc sensu esse entia moralia. Ad confirm. neg. conf. bonitas enim physica est proprietatis omnis entis physici, & prædicatum transcendentalis: non item bonitas moralis, seu honestas, & laudabilitas; quia haec est differ-

rentia entis moralis; nam aliqua sunt moraliter bona, alia moraliter mala.

43. Dices. Omne ens morale est bonum: non bonitate physica; haec enim est propria enti physico: ergo bonitate morali. Confirm. 1. Omne ens morale est integrum integritate moralis: sed in hac integritate stat bonitas moralis: ergo. Confirm. 2. Vel actus habet totum id, quod habere debet, vel non habet: si primum, est bonus: si secundum, est malus ob privationem: ergo, vel non datur malitia, vel ea stat in privatione. Resp. dist. maj. omne ens morale est bonum, si sit simul ens physicum. conc. ma. si non sit simul ens physicum, neg. ma. & dist. sic min. neg. conseq. Si enim ens morale simul est ens physicum, potest etiam habere proprietatem entis physici, scilicet bonitatem physicam: si autem non sit ens physicum, e.g. si sit pura omissione libera peccaminosa, non habet bonitatem physicam, nec etiam moralem, prout ista hic sumitur, nempe pro honestate, aut laudabilitate. Si autem tantum intelligetur per bonitatem moralem delectabilitas objectiva imprudens, talis bonitas non repugnaret peccato. Sed de hac non est nunc queratio.

Ad 1. confirm. dist. maj. omne ens morale est integrum integritate moralis, hoc est, habet omnia, qua ad suam essentiam sunt requisita, conc. ma. hoc est, habet omnia, qua ad honestatem, laudabilitatem, aut conformitatem cum lege sunt requisita. neg. ma. & dist. sic min. neg. conseq. Ad 2. confirm. conc. maj. neg. primam partem minoris; nam, quamvis actus habeat omnia, qua ad ejus essentiam requiruntur, si essentia ejus sit mala, ipse non est bonus, sed malus; neque enim actus tantum malus est; quia privato bono, sed etiam; quia subiecto se ipsum adjungit, tanquam aliquod malum.

44. Ob. 8. Si malitia peccati potest stare in entitate positiva, tunc malitia erit perfectio: hoc repugnat in terminis: ergo. Confirm. Malitia juxta nos erit participatio essentiae Divinae: immo DEUS erit eminenter malitia; quia est eminenter omne ens creatum: haec sunt proflus absurdorum: ergo. Resp. 1. retorq. argumentum in ipso actu intrinsecè malo, qui juxta adversarios saltem est fundamentum, & exigentia malitiae formalis: an DEUS est eminenter odium DEI? an odium illud est perfectio? an est participatio essentiae Divinae? Kursus retorq. in cognitione erronea, qua intellectus gravissime decipitur, seu in errore positivo: an enim DEUS eminenter est error? Resp. 2. dist. ma. malitia est perfectio moralis. neg. maj. est perfectio physica, & quidem non simplex, vel pura, sed mixta maxima imperfectione. conc. maj. & dist. sic min. neg. conseq.

45. Ad confirmationem adverto, quod, quando dicitur creatura esse participatio DEI, non significetur, quod creatura sit pars physica, quasi avulsa à Deitate; sed tantum, quod DEO aliquo modo assimiletur in eo, quod, sicut ipse existit, ita creatura etiam existat realiter, non quidem à se, ut DEUS, sed à DEO, & dependenter ab ejus concurso: & hoc totum est verum, etiam de actu peccaminoso: quare, si termini ritè intelligantur, non est absurdum, in hoc sensu admittere primam partem majoris.

ris. Quia tamen alii horrent, has phrasēs simpliciter admittere, potest distingui prima pars, malitia erit participatio essentiae Divinae, quatenus est ens physicum, actus vitalis, tendens in obiectum &c. conc. ma. quatenus est imperfectio, & malitia neg. ma. quia sub hac praeceps ratione, & formalitate non dicit ens; nam etiam pura omissione est imperfectio, & malitia.

Ad alteram partem majoris, noto, quod, esse eminenter aliud significet, habere omnem bonitatem istius, demptis imperfectiōibus. sic DEUS est eminenter homo; quia continet omnes perfectiones hominis puras, e.g. potentiam intelligendi, volendi, &c. exclusis imperfectiōibus animalitatis, mortalitatis &c. si jam praedictum aliquid non continet ullam bonitatem (quale est malitia) non potest eminenter contineri, saltem in sensu formaliter acceptum; quia non potest bonitas eius contineri, cùm nulla adsit: & hinc non potest dici, quod DEUS eminenter sit malitia formaliter talis.

Si autem quæras, an DEUS saitem sit eminenter actus malus. Respondeo, hoc posse admetti in sano sensu, intelligendo, DEUM habere omnem bonitatem, quam habet is actus, e.g. existentiam, vitalitatem, tendentiam in obiectum, vel ejus representationem, demptis imperfectiōibus malitiae, seu disformitatis cum lege. Simpliciter tamen, & absque restrictione, propositiones similes non debent admitti; quia aliqui per eminenter continere videntur intelligere, continere aliquid in eo genere, vel specie maius, e.g. in obiecta propositione, DEUM habere maiorem malitiam, quam habeat actus, quod est blasphemum. In forma igitur nego absolute hanc 2. partem majoris, in confirmatione objectam, seu istam propositionem, prout jacet; quia, similitia formaliter sumatur, est omnino falsa propositio. Si autem velis, poteris ita distinguere 2. p. maj. DEUS erit eminenter malitia formaliter sumpta, neg. realiter sumpta. subdist. erit quod ad prædicatum, vitalitatem, existentiam, & similitudinem. conc. ma. quoad prædicatum malitia formaliter sumpta, neg. ma. & distincta sic minore. neg. conseq. Addenda etiam statim retorsio in errore positivo intellectus, vel actu voluntatis intrinsecè malo.

46. Obj. 9. Juxta nos contineretur malitia in DEO, tanquam in idea omnium eniū: hoc est absurdum: ergo. Confirm. 1. Juxta nos DEUS esset exemplar omnis malitiae: hoc unique est falsum: ergo. Confirm. 2. DEUS esset auctor malitiae: hoc est hereticum: ergo. Confirm. 3. DEUS sibi necessario complaceret in malitia, vel saltem ejus possibilitate: hoc iterum est turpe: ergo. Confirm. 4. Malitia esset forma simpliciter bona: ergo non esset subiecto malitiae: hoc autem est falsum: ergo. Confirm. 5. Malitia esset aptum medium ad manifestandas perfectiones Divinas, & ad comprehendendam ordinem universi, ac pulchritudinem ejus, adeoque esset per se intendibilis: hoc admetti non potest: ergo.

Resp. dist. primam partem majoris. Malitia contineretur in DEO formaliter, vel eminenter. neg. ma. objectivè. conc. ma. & dist. sic min. neg. conf. Contineri objectivè aliud non dicit, quam, quod à DEO cognoscatur malitia in Divi-

na essentia, & quidem etiam ut factibilis, non quidem ex determinatione DEI, sed ex determinatione creaturæ, cum qua DEUS, tanquam causa per accidens, concurrat; qua de re plura inferius, ubi de auctore peccati.

Ad 1. confirm. neg. maj. sicut, esse exemplar virtutis, significat, in se habere formaliter virtutem, cui alii se assimilent, ita etiam, esse exemplar malitiae, significat, habere formaliter in se malitiam: quod longissime abest ab optimo DEO. Ad 2. confirm. neg. interim maj. de qua fuisse infra. Ad 3. confirm. neg. maj. nam, quidquid sit, an DEUS necessariò sibi complacat in quibusdam creaturis possibilibus, certè non complacet sibi in iis, quæ ei displaceant, quæque ex ipsis determinatione fieri non possunt. Ad 4. confirm. neg. ant. Malitia est ad summum aliquo modo in genere physico bona, simpliciter autem est mala: intelligendo simpliciter malum non ita, ut excludat omnem bonitatem physicam, sed ut malitia multum prævaleat, sicut æthiops dicitur simpliciter niger, licet in oculis, & dentibus habeat quid album, & in labiis quid rubrum.

Ad 5. confirm. neg. maj. Non omne, sine quo alterum esse non potest, dicitur medium ad illud: sed illud tantum dicitur medium, ad quod ponendum aliquis potest moveri ab amore alterius tanquam finis. Sic non dicitur DEUS medium ad omnia; cum tamen sine ipso nihil esse possit: nec peccatum est medium ad poenitentiam; quia non potest intendi à salutatiter poenitente: nec etiam est medium ad ostendendam justitiam vindicativam, vel misericordiam; quia non potest à DEO intendi.

Hoc tamen verum est, quod sine peccato presupposito, & sine eo, tanquam occasione aliunde data, non possint hæc perfectiones DEI ostendit. Unde DEUS non potest, antecedenter ad peccatum, velle ostendere iustitiam suam vindicativam, sed prius debet prævidere peccatum, aliunde ex determinatione creature libere futurum, si creatura sit ponenda in his, vel illis circumstantiis indifferenteribus; tunc enim potest permittere peccatum, & pro posteriori rationis intendere ostensionem suæ justitiae, vel clementiae. Sed neque peccatum servit ad pulchritudinem universi; quia potius turbat ordinem, ac decorum illius: & debet dein à DEO per alia media reordinari; hinc minimè per se intendibilis malitia est: imò neque per accidentem est prudenter intendibilis.

47. Ob. 10. Si malitia peccati commissio-
nis est simpliciter mala, eipso stat in privatione physica: sed est simpliciter mala, ergo.
major videatur esse S. Thomæ. qui q. 1. de malo.
a. 1. ad 1. per simpliciter malum videtur intelligere id, quod nullam habet bonitatem: cuius ex-
emplum adducit S. Doctor negationem, seu
privationem boni temperamenti in animali, quæ
est pura negatio, nullam habens bonitatem, nec
physicam. Econtraria per malum secundum quid
videtur intelligere Angelicus illud, quod, licet
sit alicui malum, habet tamen in se aliquam bo-
nitatem, & est etiam bonum alteri. Sic (quod
est exemplum S. Thomæ) ignis, in se bonus, est
malus aquæ. min. prob. peccatum ex genere suo

est maximum malum: ergo est simpliciter ma-
lum. Confirm. Quod omni naturæ est in-
conveniens, est simpliciter malum: sed pecca-
tum est omni naturæ inconveniens: ergo est
simpliciter malum.

Resp. dist. ma. Si malitia peccati est ita sim-
pliciter mala, ut excludat, tam bonitatem physi-
cam, quam moralem, conc. ma. si tantum est
simpliciter mala in genere moris, sive ita, ut ex-
cludat tantum omnem bonitatem moralem. neg.
ma. & dist. sic min. neg. conseq. ad prob. mino-
ris conc. antec. intelligendo malum maxi-
mum in consideratione morali, non verò in o-
mni consideratione, etiam physica. & neg. cons.
intelligendo simpliciter malum in sensu restricto
D. Thomæ suprà adducto; quia in hoc sensu, maxi-
mum, & simpliciter malum, est malum exclu-
dens omnem bonitatem, tam physicam, quam
moralem, seu excludens tam omnem entitatem,
quam omnem honestatem: quale malum maxi-
mum esset pura omissione libera peccaminosa. Et
in hoc sensu videtur etiam S. Thomam intellige-
re Gonetum tom. 3. tract. 5. de virtus & peccatis.
disp. 3. n. 40. ubi ait, malum absolutum (seu sim-
pliciter dictum) esse ex mente Angelici ibid,
quod ita est malum, ut nihil entitatis, & bonitatis
in se includat: malum verò respectivum (seu se-
cundum quid) quod aliquid entitatis, & bonitatis
in se includit, intellige bonitatis physice. Sic au-
tem etiam malitia peccati commissionis, e. g.
surti, habet aliquam bonitatem physicam, quæ
licet non sit honestæ bona, est tamen physicæ
bona, e. g. homini ea bona injusta appetenti;
adeoque tale peccatum, in hoc restricto sensu
Angelici, non est simpliciter malum. Sic S. Tho-
mam intelligit Gonetum tom. 3. tract. 5. disp. 3. n.
40.

Ad confirm. dist. ma. quod omni naturæ
est inconveniens, in consideratione, tam morali,
quam physica, est simpliciter malum in sensu
modò explicato. conc. ma. quod tantum est
inconveniens, in consideratione morali. subdist.
est maximum seu simpliciter malum, in genere
moralis, sive est ita malum, ut excludat omnem
bonitatem moralem. conc. ma. est maximum,
seu simpliciter malum, etiam in genere physico,
sive ita malum, ut excludat etiam omnem bonita-
tem physicam. neg. ma. & dist. sic min. neg. cons.
Et si autem malitia peccati, ratione dishonestatis,
sit inconveniens omni creaturæ in genere mo-
rali, & sit simpliciter ineligibilis, in quibusvis
circumstantiis, tamen ratione delectabilitatis,
seu utilitatis, est in genere physico conveniens
homini, voluptates querenti.

Ob. 11. Malitia peccati non tantum sibi,
sed etiam alteri est mala: ergo est mala simpliciter
in omni genere. Confirm. DEUS potest
esse causa omnis mali tantum respectivi: sed non
potest esse causa peccati: ergo peccatum non
est tantum malum respectivi, sed absolute tale:
ergo in omni genere. Resp. conc. ant. neg.
cons. nam tantum in genere moris, non autem
in genere physico, adeoque non in omni ge-
nere est ita simpliciter mala, ut excludat omnem
bonitatem.

Malitia peccati est non tantum sibi in genere
moris mala, quatenus seipsum facit, per suam
identitatem secum ipsa, in honestam, sed etiam in

codem genere moris est mala voluntati, quatenus etiam hanc facit in honestam, tanquam radicem, à qua procedit, & tanquam subjectum, in quo recipitur ipsa malitia, tanquam forma. At non etiam malitia peccati est ita mala in genere physico; quia, nec à se, nec ab alio, excludit omnem entitatem: faltem non est in genere physico simpliciter mala, prout simpliciter malum videret accipi à S. Thoma iuxta interpretationem Goneti, de qua paulò ante. Hic obiter noto, quod etiam id, quod alteri est malum, possit esse bonum in se, & quod malum purum physicum in se, possit esse bonum saltem morale alterius. Sic calor, in se bonus, est malus aquæ: & carentia strumæ vel sexti digiti, quæ in se est nihil, seu malum physicum, est bona homini.

Ad confirm. dist. maj. DEUS potest esse causa omnis mali tantum respectivi, si hoc sit malum morale, neg. ma. si non sit malum morale, sed tantum physicum, in secundo sensu, quem explicavimus n. 41. sive afflictivum, & causans dolorem. conc. maj. & concessa min. dist. primum consequens. peccatum est, non tantum respectivè, sed absolute malum, ita, ut neque habeat bonitatem physicam, neg. conseq. est in alio sensu absolute malum. om. consequentiam primam: nego autem iterum secundam, quatenus dicit, quod malitia dicta sit mala in omni genere, sic, ut non habeat ullam bonitatem, etiam tantum physicam, seu entitatem.

QUÆSTIO II.

De Causa Peccati.

ARTICULUS I.

An DEUS sit Causa peccati.

48. **F**uit Hæresis, teste Vincentio Lirinensi in suo Commonitorio longè à medio, jam orta à Simone Mago, docens, DEUM esse auctorem peccati: quam postea amplexi sunt Marcion, Manichæi, & Priscillianistæ, ac tandem Lutherus, atque Calvinus, de quo vide Bellarminum tomo 2. *controv. 1. l. 4. c. 9.* Hanc refellere potius ad Polemicam, quam Speculativam Theologiam spectat: breviter tamen ex occasione hac eam refellemus, tum, ut sequens controversia de influxu DEI in actiones etiam peccaminosas, clarius intelligatur, quæ sine solutione argumentorum pro hac hæresi specie tenus facientium, difficilius perciperetur: tum etiam, ut remota ab optimo DEO hac turpissima macula, manifestius pateat, causam peccati aliam non esse, quam dæmones, vel homines, qui, vel propriæ voluntate illud immediate perpetrant, vel suasione, consilio, aut alia inductione, mediate illud in alio efficiunt, sive etiam illius participes faciunt,

49. Dico itaque cum omnibus Catholicis. DEUS non est causa peccati. Conclusio est de fide. Prob. 1. ex Scripturis. Sap. 11. v. 25. dicitur de DEO: *Nihil odisti eorum, quæ fecisti:* atqui

odit DEUS peccatum: ergo. Item 1. *Ioan. 3. v. 8.* Qui facit peccatum, ex diabolo est: sed DEUS non potest esse ex diabolo: ergo. Iterum *Psal. 5. v. 5.* Non DEUS volens iniquitatem tu es. Huc faciunt infinita loca Sacrae Scripturae, in quibus dicitur, DEO desplicere peccata, ea ipsum prohibere, & punire, homines ab iis monendo, increpando, &c. abstrahere. Plura vide apud Suarez in 1. 2. tract. 5. disp. 6. num. 2.

Accedunt definitiones Conciliorum, Arascani c. 25. & novissimè Tridentini sessione 6. can. 6. ubi sic statuitur: *Si quis dixerit, non esse in potestate hominis, vias suas malas facere, sed mala opera, ita ut bona, DEUM operari, non permisive solum, sed etiam propriè, & per se, adeo, ut sit proprium ejus opus, non minus proditio Jude, quam vocatio Pauli, anathema sit.* Accedunt unanimiter SS. Patres, ex quibus S. Basilius habet propriam homiliam: *quod DEUS non est autor malorum.* S. Aug. l. 2. de lib. arbitr. c. 13. docet, non posse DEO attribui peccatum, eoquod vitium non sit à DEO, sed à nobis, qui in illo non manemus: & paulò inferius ait: *Quid ergo inventiri potest in nostris peccatis, unde ille vituperatur, quando vituperatio peccatorum nostrorum nulla est, nisi ille laudetur?* Rufus ep. 105. multum post medium. *Sicut enim voluntati ejus DEI tributur humana natura, nullo dubitante laudanda, sic hominis voluntati culpa tribuitur, nullo recusante damnanda.* Plura vide apud Suarez. loc. cit. Quin etiam ipsi Philosophi ethnici, hanc veritatem agnoverunt, ex quibus Plato lib. 2. de republica multis refellit eos, qui volunt, DEUM malum, vel vitiosum, aut causam malorum esse, ac tandem non valde longè à fine ait: *Malorum autem alicuius causam esse ipsum DEUM, cum bonus sit, refellendum est omnino: neque permittendum, hoc quenquam dicere in sua civitate, si bonis instituti legibus civitas debet: pergit dein multis refellere mendacia, & indecora figura Poëtarum.*

Prob. conclus. 2. ratione. Peccatum committere, evidenter repugnat summae sanctitati, sapientiæ, bonitati, perfectioni, primæque regulæ omnis honestatis: sed haæ perfectiones identificantur DEO: ergo eidem repugnat, peccatum committere. sublumo: atqui, si DEUS liberè causaret peccatum, tunc peccatum committeret: (quid enim est peccatum committere, nisi liberè illud causare?) ergo DEO repugnat causare peccatum. Si forte quis velleret tricari, & dicere, DEUM etiam causando peccatum non peccaturum; eoquod non ageret contra aliquam legem superioris, cum talis non habeat, saltem admitti debet, DEUM in honeste, & contra reæstissimam regulam rationis Divinæ, acturum, quod non minus sanctitati, sapientiæ, & perfectioni infinitæ, ac regulæ omnis honestatis, repugnat. Et hinc, licet DEUS non ageret contra legem superioris, tamen ageret contra legem, quam ipsius perfectissima essentia ei indispensabilem posuit. Vide etiam dicenda inferius ad objectionem ultimam.

Confirm. 1. DEUS, nec suadet peccatum, nec movet ad peccandum: sed potius ab illo dehortatur, quamvis, ne libertatem hominis liget, illud permittat: ergo non est causa peccati. Confirm. 2. Si DEUS esset causa peccati, non posset illud jure punire in homine, nec homini expræ-